

Luis Goytisolo proclama que la novel·la ha entrat al seu final de cicle

L'autor obté el premi Anagrama d'assaig amb 'Naturaleza de la novela'

JOSEP MASSOT
Barcelona

La novel·la-novel·la, tal com l'entendem avui, ha acabat el seu cicle, de tres a quatre segles, com la pintura sobre tela o taula o la música clàssica. Aquesta és la tesi del llibre que Luis Goytisolo exposa a *Naturaleza de la novela*, el llibre al qual l'editorial Anagrama ha concedit el seu 41è premi d'assaig.

La qüestió de la mort de la novel·la, la distinció entre la novel·la de sofà (la que segueix el fil de la gran tradició) i la *light* (la que busca només entretenir), és un debat que reapareix cíclicament des de finals del segle passat. Quins arguments dona Luis Goytisolo? "Que algú ens continuarà llegint en el futur sembla segur, pel mateix que nosaltres llegim obres clàssiques", matisa l'autor.

"El perill –diu– és que la cultura literària es converteixi per a la majoria en una cosa prescindible, accessòria. Llegir novel·la, assaig o poesia no és una decisió espontània, sinó una cosa que cal considerar en el context de la seva formació intel·lectual. Haver estudiat i tenir nocions del que l'home i el món han estat fins a la data, així com la curiositat o el desig de saber més". Aquests coneixements –diu– han estat eliminats dels plans d'ensenyament "amb el resultat d'una ignorància gran en qüestions generals". Goytisolo veu un eclipsi de l'imaginari grecollatí, on "no ja els herois, sinó els mateixos déus, són una projecció dels impulsos de l'ésser humà, dels seus esquemes mentals i emocionals, l'amor, la saviesa, la guerra, la bellesa..."

En segon lloc, dona molta importància al canvi d'hàbits socials, a la transformació del paisatge que el nen veu a casa seva, abans dominat per prestatgeries carregades de llibres i ara sense espai per a la conversa sobre la realitat circumdant, disseminada l'atenció de la família en les seves pantalles, grans o petites, que afa-

El guanyador del premi, Luis Goytisolo –a la dreta–, conversant ahir amb el finalista, Jorge Carrión

voreix una realitat virtual més vistosa i més immediata que la realitat quotidiana. Aquest canvi d'hàbits socials "afavoreix que sigui innecessari l'exercici no només de la memòria, sinó, sobretot, d'una consciència personal de com és un mateix i de com és el món que t'envolta", el caldo de cultiu del futur novel·lista.

En tercer lloc, Goytisolo sosté que, "davant la crisi, en els plantejaments empresarials del món editorial, el concepte de novel·la com a denominació, com a raó social, s'hagi vist suplantat més que simplement ampliat per allò que antany s'entenia per novel·la popular o fulletó, i en l'actualitat, best-seller, obres que de moment continuen gaudint del favor del públic, històries relatives a se-

Literatura en extinció

■ Luis Goytisolo (Barcelona, 1935) és el menor de la nissaga Goytisolo: el poeta José Agustín (1928-1999) i el també novel·lista Juan (1931). Membre de la Reial Acadèmia Espanyola, va començar conreant el realisme social (*Las afueras*), va assajar l'experimentalisme (*Ojos, círculos, búhos*) i va trobar la seva veu narrativa amb la tetralogia *Antagonía*. Va decidir escriure *Naturaleza de la novela* quan va notar que el declivi de la gran novel·la, iniciat a mit-

jans del segle passat, s'havia accelerat. "El declivi –diu– no va ser provocat pel cinema, ja que cinema i literatura s'han beneficiat mútuament". El problema es va agreujar als anys vuitanta, "quan van començar a aparèixer altres factors, com la dedicació més gran a veure la televisió, internet i la informàtica, que han acabat afectant la novel·la i també el cinema". Una crisi que l'autor barceloní detecta en l'arquitectura, la pintura o la música clàssica.

crets arcans, amagades en biblioteques o convents, misteris històrics, mons màgics poblats per bruixots, dracs i elfs". "El cas –diu Goytisolo– és que els novel·listes que avui repeteixen fórmules tradicionals en un terreny ja erm estan competint, en inferioritat de condicions, amb els cultivadors de subgèneres i productes afins als què ofereixen les diverses pantalles i els estímuls addictius de la xarxa".

Goytisolo, al seu llibre, traça una genealogia de la novel·la, que ell fa néixer no d'Apuleu, sinó de *Don Quixot*, en una línia que troba el seu cim en el segle XIX, amb Balzac, Tolstoi, Dickens o Flaubert i s'encamina al seu últim moment d'esplendor al segle XX amb Proust, Hemingway, Faulkner, Scott Fitzgerald... "Què volen que els digui? Houellebecq és per mi menys interes-

"El perill és que la cultura literària es converteixi per a la majoria en una cosa prescindible"

sant que els autors francesos que el van precedir".

Goytisolo afegeix també una reivindicació de la novel·la-novel·la escrita fins a l'actualitat. "La seva vigència obeeix, sobretot, a aquesta veritat inqüestionable continguda a determinades pàgines que no pot deixar d'afectar qui la llegeixi, avui com ahir o com demà". "La veritat novel·lesca –diu– és més precisa que la científica o la filosòfica. Una veritat que el lector percep en el seu fur intern com a una cosa evident sense que hi hagi cap demostració, potser perquè aquesta immediata fa innecessària tota demostració. Es tracta d'una veritat permanent, hagi estat formulada ahir o fa tres segles".

Anagrama va concedir a *Librerías*, de Jorge Carrión, la condició de finalista, una obra en la qual esmenta llibreries de tot el món. Sobre el futur d'aquests establiments, l'autor d'una antologia de cròniques literàries publicada per Anagrama diu que "en moren moltes, però també n'apareixen moltes, i el futur camina cap a noves formes, com les que es converteixen en llibreries-restaurant o les que venen els llibres a pes" ●

Sergi López i Ewa Podles donen vida a 'Ivan el Terrible' al Palau

JUSTO BARRANCO
Barcelona

Sergi López debuta aquest vespre al Palau de la Música. Però per sort, riu, no ho fa cantant: això ho deixa per la dutxa i la platja. A canvi, l'actor serà el narrador i posarà veu al protagonista d'*Ivan el Terrible*, la banda sonora que Prokófiev va compondre per la pel·lícula homònima del genial Eisenstein a començaments dels anys quaranta, en plena Segona Guerra Mundial. Una música que als anys seixanta el director d'orquestra Alexander Stasevich va transformar en un orato-

ri, al que avui, dins del cicle Palau 100, donaran vida junt amb López la gran contralt Ewa Podles –que aquests dies assaja l'òpera *L'or del Rin* al Liceu–, el baix baríton Valeriano Lanchas, el Cor de Cambra del Palau i l'Orfeó Català –dirigits per Josep Vila– i la Sinfònica de Galícia, sota la direcció de Víctor Pablo Pérez.

Podles, gran amiga de Pérez, explica que a la música d'*Ivan el Terrible* "hi ha un missatge de Rússia per al món, especialment per a Alemanya: no ens toqueu, no entreu al nostre país, mai no ens guanyareu perquè lluitarem fins al final. És una música im-

pressionant, i Víctor la dirigeix com un artista rus". Per la seva banda, López, que es confessa "sobrepasat" per la grandiositat de la proposta, diu que es "deixarà posseir per l'esperit d'Ivan", de qui recorda que "va ser el primer tsar de totes les Rússies, un ultranacionalista, una bèstia de paio, un monstre. Creu que la veu de Déu l'aconsella, amb el perill que això comporta, i acaba unificant el país. Havia de ser un animal per fer-ho. Provoca entre admiració i por". El programa es completarà amb *In tribulatione mea invocavi Dominum*, de Joan Guinjoan, d'enorme complexitat vocal. ●

Josep Vila, Sergi López, Ewa Podles i Víctor Pablo Pérez, ahir